

Õunumaa kuukiri

Koonga valla leht

NR 11 (140) november 2007

Pikaverest ja mitte ainult

On hingedekuu. Pori asendub tasapisi külmunud maa ja ehk ka lumega. Pikaveres on külaliste vood vaatamata ilma külmenemisele jätkunud. Viimasel üldkoosolekul otsustasime muu hulgas hakata pakkuma tasuta giiditeenust, suur huvi meie küla vastu võimaldab ehk natuke ka oma seltsi tarbeks raha teenida.

Novembris on olnud äärmiselt palju kõikvõimalikke üritusi ja neid tuleb veelgi. Loe lk. 3

Pikavere karstist sissejuhatuseks

Ura looduskaitseala kavandamisel juhtusin 1997.a. talvel tulema Ura madalsoost Pikavere poole. Küla servas astusin mööda kumisevat jääd ja olin kindel, et kõnnin mööda üleujutatud madalsood.

Tänavu palus Tartu Ülikooli õppejõud, Elle Roosalu, kes kaardistas Koonga dolomiidimaardla kasutuselevõttust huvitatute tellimisel piirkonna taimekooslusi, et juhataksin kätte veel kaardistamata soolapid. Nii läksimegi Pikavere küla alla Ura looduskaitseala serva madalsood vaatama, kuid leidsime oma üllatuseks karstiaala, kus märjemal ajal moodustub ajutine karstiveekogu. Selle jääkaanel olin kunagi kõmpinudki. Karsti leiule viitas ka taimeistik. Siin kasvavad

põneva nimega maookeled, mida ma polegi varem leidnud ja hõbehalli värvunud hanijala kooslused.

Mare Leis, Eesti Maaülikooli samblakollektsiooni kuraator, leidis kuivanud maapinnal põõsa all kasvamas vesisambla, mis on selle liigi esmasleid kuivalt mineraalmaalt. Vesisammal kasvab tavaliselt ainult püsivalt voolava veega ojaes ja kraavides.

Kuna tegemist oli tähelepanuväärse leiuga, mis võib olla oluline ka dolomiidi kaevandamise keskkonnamõjude hindamisel, palusin Enn Pirrusel leid üle vaadata ja oma hinnang kirja panna. Enn Pirrus,

kes on praegu juba pensionil, on “Ürglooduse Raamatu”, mis sisaldab tähelepanuväärseid ja kaitset vajavaid Eesti ürglooduse geoloogilisi objekte autor ja koostamise initsiaator. Koonga ümbruses varem teada olnud karstialad on kantud “Ürglooduse Raamatuse”. Tegin hiljuti Keskkonnaministeeriumile ettepaneku ka Pikavere karstiala “Ürglooduse Raamatuse” kandmiseks tuginedes E. Pirruse koostatud artiklile.

Karst pole Pärnumaale sugugi iseloomulik pinnavorm, pigem erandlik. Koonga ümbruse lubjakivitasandikel ja paekõvikutel karstialasid siiski esineb.

Karstialadel esineb omapäraseid pinnavorme ja maasiseseid õõnsusi, mida nimetatakse **karstivormideks**. Lubjakivides, mida voolav pinna- ja põhjavesi suhteliselt kergesti lahustavad, tekkivad karstivormid tänu kivimis olevatele lõhedele ja booridele. Kivimiosakeste ja lahustunud ainete väljauhtumisega kivimist ning setteist kaasneb sageli lasuvate kihtide vajumine ja **langatusvormide** teke. **Karstilohud** on tekkinud ka Pikavere karstialal. Kuna Pikavere karstialal on karstuv dolokivi kaetud mittekarstuvate kobedate setetega, on kujunenud **matunud karst ehk vene karst**. Kurese Salumäel, kus karstuvad dolokivilademed ulatuvad maapinnale, võib näha hoopis teistsuguseid **paljaskarsti** vorme. Väga õhukese mullakihi loopealseid rohumaid lõhestavad mikrokarstivormid: **avalõhed**, mis on tekkinud dolomiidist tektooniliste lõhede karstumisel. Salumäe dolomiit, bioherm, moodustus umbes 430 miljonit aastat tagasi elanud korallrahudest. Selle pinda katavad vee lahustaval toimel karsti arengu algperioodil kujunevad **karrid**. Karrid on madalad lohud ja vaod kivimi pinnal. Salumäe karstivormid on kujunenud 7000 aasta jooksul peamiselt vihmavete toimel. Pikavere karst on ilmselt tekkinud pinna ja põhjavee koostoimel umbes 4000 aasta jooksul. Salumägi kerkis merest ca 3000 aastat varem.

Kolm seni kirjeldamata karsti olen tänaseks juba juurde leidnud. Emmus ja Kiburasa põllul ning Järvekülas metsastuval puisniidul. Järveküla olla oma nimegi saanud sellest, et seal varakevaditi lumesulamisvetest karstijärv moodustunud.

Niisiis on karst piirkond, kus vesi maa siise kaob ning maa sees mööda uurdeid ja lõhesid kiiresti edasi voolab. Kui karsti sattub reostunud vesi, kandub see kiiresti põhjavette ja võib rikkuda ümbruskonna allikad ja kaevud. Kui kaevandusega põhjaveetasel taolises piirkonnas alandada, alaneb põhjavee tase kiiresti kogu karstialal, mistõttu ei moodustu enam ajutisi karstiveekogusid ning kaevude veetase langeb. Kui teate kohti, mis vett neelavad, võiksite sellest mulle teada anda. Püüan need siis kaardile kanda ja Keskkonnaregistris karstialadest teavitada.

Urmas Vahur, telefon 53476454

4H tantsupäev Pärnjõel

10.novembril ootas õpetaja Kalli ja tulede säras Pärnjõe kool kõiki tantsuhuvilisi. Algamas oli Pärnumaa 4H klubide suur tantsupäev.

Kokku oli tulnud erinevatest maakonna klubidest palju noori ja oli tore jälle näha vanu sõpru.

Võistelda võis erinevates tantsustiilides balletist break'ini ning oli väga huvitav vaadata teiste klubide esinemist.

Tantsud vaadatud, sai iga klubi anda hääle enam meeldinud etteaste poolt. Kokkuvõtete tegemisel selgus, et enim hääli sai Lõpe 4H klubi poolt esitatud kantritants. Tublid tantsijad olid Annika ja Grete Urbel ning Aliise Allik (*pildil*).

Peale võistlusi sai õppida üheskoos veel uusi tantse, osaleda loteriis ja laulda karaoket.

Täname Pärnumaa 4H ja Pärnjõe klubi toredate ürituste korraldamise eest.

Vaata lisaks <http://www.zone.ee/tootsi4h4h/parnjoe/index.htm>

Lõpe kool

Koonga kooli terviseprojekt jätkub

20.novembril käis Koonga Põhikoolis kopsuarst Ursula Moon, kes rääkis suitsetamise mõjust organismile. Doktor tõdes, et lihtsam on üldse mitte suitsetama hakata, kui sellest loobuda.

Dr Moon on Pärnu Haiglas nõustanud paljusid inimesi, kes tahaksid suitsetamisest loobuda, kuid see ei ole neil õnnestunud. Peale selle kulub plaastritele ja rohtudele päris palju raha. Dr Moon toonitas, et vesipiip on samuti tervisele ohtlik, kuigi lapsed seda tavaliselt ei usu. Lisaks sellele, et sa saad vesipiibust kätte oma nikotiini koguse, on ohtlik vesipiibu otsikut suhu panna, sest see käib läbi mitme inimese suu ja nii võivad levida mitmed nakkushaigused (n herpes, C-hepatiit jne).

Eriti rõhutas ta passiivse suitsetamise ohtlikkust. Ise suitsetades saad sa suitsetamise peavooluga 15 % mürkidest, ruumi paiskub ülejäänud 85% mürkidest ja kõik ruumis viibijad peavad seda sisse hingama. Nii mõnelgi algklassi lapsel oli mure oma ema või isa pärast, kui nad teada said, milliseid haigusi suitsetamine põhjustab. Meil jälle on suur mure, et kodus, kus vanemad suitsetavad, hakkavad ka lapsed kergemini suitsetama. Ka passiivsete suitsetajatena on nende tervis ohus. Hoiduge suitsetamast, siis on lapsel ka kergem!

Koonga kool

Pikaverest ja mitte ainult

Avanevad Euroopa Liidu Struktuurfondide rahad, tegemist on suurte summadega ja taotlejatena nähakse eelkõige suuremaid asutusi, omavalitsustel on näiteks võimalik kandideerida 53 miljardist 23 miljardile. arendamise meede. Sellest saab taotleda raha väga erinevate asjade jaoks. Meil on praegu teravalt üleval valgustuse teema, selle suuremahulise töö jaoks oleks loomulikult kõige õigem PRIA raha taotleda, ainult, et taotlusvoor kestab 19. detsembrini ja on vaid korra aastas. Külade arendamise meetme alla annab ühte taotlusesse kokku kirjutada väga erinevaid tegevusi. Projekti kirjutamine pole kaugeltki lihtne, selle tõttu peab endal olema väga selge arusaam, mida me õieti tahame. Kogemused näitavad, et inimesed saavad vahet asjadest erinevalt aru ja see, mis ühe jaoks on ilus, ei pruugi seda teise arvates olla. Küla Selts ei saa ega taha asju lihtsalt kuidagi ära otsustada, tahame kindlad olla, et see, mille peale meie juhatuses oma isiklikku aega ja raha kulutame pärast ka kõigile vastuvõetav ja rõõmu pakkuv on. Selle tõttu on minul küll tekkinud arusaam, et selles voores me taotlust ei esita. Teeme veelkord põhjaliku arvamusuuringu, selgitame välja, milliseid ideid toetakse ja milliseid mitte. See ei tähenda, et me midagi ei tee, praegu on töös projekt „Pikavere tee interneti“, see koosneb esitlusprogrammi koostamisest ja kodulehekülje loomisest. Projektijuht on Marjo Kapak. Esitlusprogramm on valmis, selle tegi Riina Kappak, koostöös teistega. Esitlus on südamega tehtud. Läheme sellega 24. novembril Pärnu Kontserdimajja kodanikeühenduste laadale. Lisaks laadale toimub samas majas ka foorum, arutelu teema on ikka kodanikühendustega seotud. Oleme huvitatud, mis suunas Eesti areneb ja kavatsema sellestki osa võtta. Sellest üritusest kirjutame pikemalt järgmises lehes.

Pärnus toimus 15. ja 16. novembril I Leader konverents, selle korraldasid Roheline Jõemaa koostöös Pärnu Lahe Parterluskoguga, toetas Maamajanduse infokeskus.

Pikavere Küla Selts on Pärnu Lahe Parterluskogu liige, osalesin konverentsil ja jäin rahule. Ettekanded olid huvitavad, ajapiirangust peeti kinni ja kõik sujus hästi. Päeva esimese pooles olid Eesti ettekanded nii Leader organisatsiooni teistest tegevusgruppidest kui ka teistest MTÜ-dest. Järgmises blokis olid erinevate ministriumide ettekanded ja ka Pärnu Maavalitsuse nägemus. Päeva lõpuks jäid rahvusvahelised ettekanded.

Teisele päevale olid planeeritud ekskursioonid, valida oli kahe suuna vahel: Koonga, Tõstamaa, Audru ja Tahkuranna, Häädemeeste.

Koonga vallast tutvustati Pikavere küla, Targo Pikkmetsa tuulegeneraatorit ja Oidremaa mõisa ning külamaja. Meie valda puudutavas ekskursiooni osas oli grupile saatjaks ka Riho Erismaa. Programm oli äärmiselt tihe ja ajakavas püsimiseks tuli kogu aeg kella vaadata. Loodan, et suutsime endast positiivse

mulje jätta. Palusin Mercedes Merimaal väliskülalistele infot anda, et oleme huvitatud sõprusidemetest meile sarnase ajaloolise külaga.

17. novembril toimus Oidremaa mõisas Kodukandi arengufoorum ja üldkoosolek. Pikavere oli kutsutud osalema külalisena, kuna me pole Pärnumaa Kodukandi liikmed. Võtsime kutse tänuga vastu ja

osalesime viiekesi: Külli Sepp, Marjo Kapak, Aimi Tael, Maia Tael ja allakirjutanu. Arengufoorum oli huvitav ja kuigi meil polnud nii palju kaasa rääkida, kui Kodukandiga pikalt seotud liikmetel, oli huvitav ometigi, me osalesime töögruppides ja avaldasime oma arvamust. Mulle meeldis päeva ülesehitus ja inimeste „töölepanemine“, tegevused oli nii liigendatud, et ei tekkinud tüdimust, mis säärestel üritustel vahet ikka tulema kipub.

Pärnumaa Kodukant esitles ka oma kodulehte internetis, selle aadress on:

<http://www.parnumaakodukant.ee/>.

Meie jaoks kerkis küsimus selle organisatsiooni liikmeks astumisest, mis te sellest arvate?

Lõuna ajal tutvustas Maarika Erismaa ka Oidremaa külakeskust. Jääb vaid soovida, et ükskord meilgi oma maja on, kus üritusi korraldada ja lihtsalt koos käia.

Sellest päevast jäi kõlama sõna koostöö, olgu siis Kodukandi ja omavalitsuste vahel, või külaseltside omavahelise koostööna.

Eelreklaamine detsembri kuuks: seekordne Pikavere jõulupidu saab peetud 15. detsembril Koonga kooli sööklas. Planeeritud algus on 16.00. Peakorraldaja on Külli Sepp, täpsem reklaam ja kutsed saavad ka laiali saadetud. Transpordi puudusel ei pea keegi tulemata jääma. Kõik, kes vähegi tahavad, saavad kohale toodud ja ka koju viidud. Peol loodame tutvustada küla sildi ja viitade kavandeid, sellega on tegelenud Karin Bereczki. Loodame leida kõigile meeldiva kavandi ja kavatseme kevadisse Kohaliku Omaalgatuse Programmi projektivooru selle teostamiseks taotluse esitada. Peole on plaanitud ka väike üllatus. Loodame, et tekkis huvi osa võtta.

Nele Tamm

Pikavere Küla Selts

Koonga vajab vabatahtlikku tuletrjeseltsi

Tänavu novembri alguse seisuga ei ole Koongas kohapeal riiklikku päästemeeskonda. Millised on võimalused juhiks, kui peaks juhtuma tuleõnnetus ning millisena näeb Lääne-Eesti Päästkeskus võimalikku tulevikku antud piirkonnas, küsisime Päästkeskuse päästetöötajate juhi asetäitjalt Jaanis Otslalt.

Miks lõpetas Koonga päästemeeskond oma tegevuse?

Põhjusi on mitmeid, miks otsustasid Koonga eraldipaikneva meeskonna päästjad oma ametist loobuda. Usun, et peamised põhjused olid siiski isiklikku laadi. Kindlasti võisid päästjate otsust mõjutada järjest suurenevad nõudmised teadmiste ja füüsilise vormile. Mõned aastad tagasi hakkasime Koonga päästekomandos juurutama igakuiseid õppepäevi, mille eesmärgiks oli päästjate taseme tõstmine ja iga-aastaseks eksamik valmistumine. Sellal oli päästjate arv Koongas kümne ringis. Paraku ei olnud selliseid kõrged nõudmised ja madal palk paljudele päästjatele jõukohased või meeltemööda, mistõttu langes paari järgneva aastaga päästjate arv kolmeni. Äärmiselt raske oli hoida veel alles jäänud päästjate motivatsiooni edasi areneda. Korduvad püüdlused päästjate arvu suurendamiseks ja kohalike elanike hulgast sobivate kandidaatide leidmiseks ei andnud samuti tulemusi.

Kokkuvõtlikult võib tänase olukorra süü veeretada tööjõu puudusele, kus terved ja tugevad mehed lähevad parema palga ja tingimustega mujale tööle.

Kas see tähendab seda, et Koonga jääb abita?

Seda kindlasti mitte! Koonga päästemeeskonna senine väljasõiduvalmidus oli 15 minutit, mille jooksul pidid päästjad kodudest päästekomandosse jõudma ning autoga välja sõitma. Loomulikult lisandus sellele ka sõiduaeg sündmuskohale. Lähimad päästekomandod, mis täna katavad Koonga piirkonda asuvad Pärnu-Jaagupis ja Lihulas. Lihula päästemeeskonna Koonga keskusesse jõudmise aeg on ca 20 minutit, sõltuvalt ilmastiku- ja teoludest. Seega ei ole ka võimatu, et Koonga külje alla satuksid Lihula või Pärnu-Jaagupi meeskonnad Koonga päästjatega samaaegselt. Loomulikult võib sündmuskohale jõudmise aeg ekstreemsete ilmastikuolude tõttu oluliselt pikeneda.

Samas on komando võimekuse näitajaks ka valves olevate päästjate arv. Koongasse oli ettenähtud ühemeheline koduvalve. Sellise koosseisu juures ei saa rääkida päästevõimekusest. Riikliku kava kohaselt on tulevikus oodata komandode valvemeeskondade ühtlustamist ja optimeerimist, mis kindlasti ei tooks kaasa lisatöökohti Koongasse. Aasta alguses kehtestas Päästeamet uue päästemeeskondade väljasaatmise plaani, kus on aluseks võetud kiirema

kohalejõudmise põhimõte. Maakonna või valdade piirid ei ole enam takistuseks. Ajaliselt kuulub Koonga keskus Lihula komando väljasõidupiirkonda, mistõttu teostavad inimeste päästmist põlevast majast ja suitsu seest just nemad. Suuremate tulekahjude korral võivad Koonga piirkonda reageerida lisaks Lihula päästjatele ka Pärnu-Jaagupi, Pärnu, Tõstamaa ja Märjamaa meeskonnad.

Usun, et Koonga päästekomando sulgemine on mõnevõrra halvendanud Koonga keskusesse reageerimist, kuid mitte oluliselt kogu Koonga valla territooriumil.

Millised oleks lahendused?

Täna näen siin kahte võimalust. Üheks võimaluseks on jätkata vanaviisi, mis eeldaks sobivate kandidaatide leidmist kohalike hulgast ja nende koolitamist. Päästjate ettevalmistusperiood kestaks ca 6 kuud, mille jooksul läbivad päästjad baaskursuse ja suitsusukeldumise algväljaõppe. Kõige optimistlikumas plaanis suudame Koongasse järgmise aasta suveks koolitada ja taastada ühemehelise valvemeeskonna. Samas üks päästja, kes sõidab päästeautoga välja ei suuda ju üksi tagada elupäästevõimekust. Seega kohalikule ei pruugi see anda vajalikku turvatunnet ja tuge.

Teisel juhul oleks lahenduseks vabatahtliku tuletrjeseltsi loomine. Seltsi eeliseks on vabadus valida omale liikmeid ilma füüsilisi ja kvalifikatsiooni nõudeid esitamata. Takistuseks ei ole ka töökoht. Olen kindel, et kunagine kuulus tuletrjespordi kants nagu Koonga suudab leida need tulinahingelised päästjad, kes paneksid oma õla alla ja toetaksid sellise seltsi loomist. Mida suuremal hulgal kohalikke elanikke seltsi tegevusse haaratakse, seda parem. See tagaks kiirema ja suuremal hulgal päästjatega reageerimise.

Lääne-Eesti Päästkeskus pakub omaltpoolt nõustamist, kuidas tuletrjeseltsi luua, päästevarustust ning -tehnikat, päästealast koolitust jne. Oleme pakkunud ka seltsidele päästetöödealast lepingut, mis hõlmaks nende kaasamist läbi häirekeskuse ja hüvitaks nende tehtud kulutused. Täna maksame tuletrjeseltsidele päästetöödel osalemise eest ca 700 krooni tunnis. Lisaks oleme mõnedes piirkondades kaalunud tuletrjeseltsidele püsitoetuste andmist näiteks majanduskulude katmiseks valmisoleku tagamiseks.

Kuna suur osa vabatahtlikest tuletrjeseltsidest ja komandodest paiknevad just Lääne-Eestis, siis võin julgelt väita, et nende liikmete hulgast on nii volikogu liikmeid, esimehi kui kohalike ettevõtjaid. Loodan siiralt, et ka Koonga valla elanikud räägivad kaasa turvalise elukeskkonna kujundamisel ja aitavad leida parima lahenduse.

Küsitles Viktor Saaremets

Suurem pensionitõus tuleb aprillis

14. novembril võttis Riigikogu vastu pensionikindlustuse seaduse muudatused, mis suurendavad pensioni baasosa ja muudavad pensionide indekseerimise korda.

Kui praegu sõltub indeks 50% sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa laekumise ja 50% tarbijahinnaindeksi aastasest kasvust, siis nüüd muudetakse iga-aastane pensionide indekseerimine rohkem sõltuvaks sotsiaalmaksu laekumisest.

Edaspidi hakkab 80% indeksist sõltuma sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa laekumise kasvust ja vaid 20% tarbijahinnaindeksi kasvust.

Sotsiaalminister Maret Maripuu sõnul jäi senine riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel arvestatav pension majanduskasvust tublisti maha. „Seetõttu pole paljude pensionäride elatustase kiita. Ülim aeg oli üle vaadata pensionide indekseerimise valem ja panna see rohkem sõltuma sotsiaalmaksust ehk reaalsest palgatõusust riigis,” ütles Maripuu. „Pensionite kasv peab arvestama Eesti elu arenguid ja sõltuma ikka sellest, mis pensioni suurust ka tegelikult mõjutab – kui palju inimesi töö käib, kui palju nad palka saavad ja kui suur on inflatsioon,” lisas minister.

Teiseks suuremaks muudatuseks on see, et tulevast aastast korrutatakse baasosa läbi suurema koefitsiendiga kui aastahinne. Pensioni baasosa suurendatakse indeksiga, mille kasvuosa on korrutatud lisaks läbi koefitsiendiga 1,1. Samal ajal kui aastahinnet suurendatakse indeksiga, mille kasvuosa on korrutatud läbi koefitsiendiga 0,9.

Tõuseb isapuhkuse hüvitis

Valitsuses kiideti heaks eelnõu, millega töö käiv isa saab kümne päeva isapuhkuse eest oma keskmist palka.

Eelnõuga on töötaval isal õigus saada kümme tööpäeva isapuhkust, siis kui ema on rasedus- ja sünnituspuhkusel või kahe kuu jooksul pärast lapse sündi. Puhkuse eest hakkavad isad saama oma keskmist palka, hetkel makstakse neile täiendava lapsepuhkuse kasutamise eest 66 krooni päevas.

Sotsiaalminister Maret Maripuu sõnul on eelnõu eesmärk väärtustada isa rolli ühiskonnas ja tugevdada peresidemeid. „Pere jaoks tähendab see väga palju, kui nii isa kui ema mõlemad saavad väike lapsega koos kodus olla. Samas on oluline, et nad selle aja jooksul ei kaotaks oma sissetulekut,” ütles Maripuu.

Puhkuse eest makstakse isale tema keskmist palka, kuid mitte rohkem kui kolmekordset Eesti keskmist brutokuupalka. Praegu on isal õigus saada neliteist kalendripäeva täiendavat lapsepuhkust ema rasedus- ja sünnituspuhkuse ajal või kahe kuu jooksul pärast lapse sündi.

Selle tulemusel suureneb edaspidi rohkem pensioni baasosa.

„Baasosa on ainuke osa pensionist, mis on igal pensionäril ühesuurune. Sõltumata sellest, kas pension on madal, keskmine või kõrge, aitab baasosa tõstmine ühtmoodi igat pensionäri. Tänu neile muudatustele kasvavad nii täna pensioni saavate kui ka tulevikus pensionile jäävate inimeste pensionid,” lisas Maripuu.

Taustainfo:

Muudatuste ellu viimine toob kaasa täiendava kulu tuleva aasta riigieelarvest ligi 600 miljonit krooni.

Muudatused puudutavad vanadus-, töövõimetus-, toitjakaotus- ja rahvapensioni saavaid inimesi, kes moodustavad enamuse riikliku pensioni saajatest. Riikliku pensioni saajaid on Eestis ligi 380 000.

Üks suurematest riigieelarve kuluallikatest järgmisel aastal ongi pensionid, millele kulub kokku 17,7 miljardit krooni.

Rahvapensioni suurendatakse iga-aastaselt indeksiga.

Pensionide baasosa on alates selle aasta 1. juulist 1373,58 krooni.

Keskmise staažiga vanaduspension on alates selle aasta 1. juulist 3769 krooni. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt hakkab keskmise staažiga vanaduspension olema 1. aprillist 2008 üle 4500 krooni.

Riikliku pensioni suurus sõltub pensioni baasosast, kuni 1998. aasta lõpuni omandatud tööstaažist ja alates 1999. aastal makstud sotsiaalmaksust.

Eli Lilles

Sotsiaalministeeriumi pressiesindaja

Seadusesse jääb eraldi sättena ka emale või isale igal tööaastal antav täiendav lapsepuhkus - kolm tööpäeva ühe või kahe alla 14-aastase lapsega ning kuus tööpäeva kolme või enama alla 14-aastase lapsega või vähemalt ühe alla 3-aastase lapsega. Seadus jõustub järgmise aasta algusest.

Lisateave:

Isadele puhkusetasuna makstava keskmise palga arvutab ja maksab välja tööandja. Tööandjale hüvitatakse puhkusetasu Sotsiaalministeeriumi kaudu riigieelarvest. Tööandjale hüvitab summad Pensioniamet.

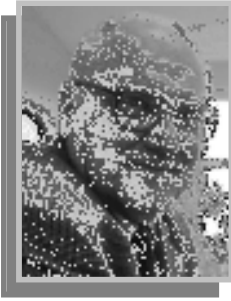
Rasedus- ja sünnituspuhkus:

Naisele antakse sünnituslehe alusel rasedus- ja sünnituspuhkust 140 kalendripäeva.

Mitmike sünni või tüsistusega sünnituse korral antakse rasedus- ja sünnituspuhkust 154 kalendripäeva.

Naisel on õigus rasedus- ja sünnituspuhkusele vähemalt 70 kalendripäeva enne arsti määratud eeldatavat sünnituse tähtaega.

Rasedus- ja sünnituspuhkuse aja eest makstakse hüvitist vastavalt ravikindlustuse seadusele

Planeet Maa saladused

Ilmar Tiismaa

Tahan anda ülevaate Maa tekkimise huvitavatest teooriatest, ülemaailmsest veeuputusest, paradiisi aja olemusest ja paljudest Maaga seotud katastroofidest.

Kasutanud selleks olen teaduslikke artikleid ajakirjadest- ajalehtedest ja huvitavaid raamatuid nagu Hans-Joachim Zillmeri raamat "Darwini eksitus".

Maa tekkimine

Teadlased vaidlevad siimaale Maa tekkimise teooria üle. Samuti ei ole päris ühtset arvamust Maa vanuse kohta. On välja pakutud Maa vanuseks 4,5 miljardit aastat, aga ka 5,2 miljardit aastat. Teame Suure Paugu teooriat Maa ja planeetide tekkimisel, aga üks teooria, mis on kirjutatud sumeri- babüloonia savitahvlitele, räägib algsest planeedist Phaeton. Arvatakse, et Phaeton põrkas kokku ühe teise taevakehaga ja purunes. Suurem tükk purunenud planeedist paisati praegusele Maa orbiidile. Selle järgi oleks Maa planeedi Phaetoni jäänus. Planeedil Phaeton oli saatjaks tema kuu nimega Kingu, see sattus samuti meie Maa orbiidile ja on arvatavasti meie praegune ümber Maa tiirlev Kuu. Oleme harjunud Maad kujutama kerakujulisena, veidi lamendunud poolustega. See ei ole päris õige. Aprillis 1995. aastal saatis Euroopa Kosmoseagentuur (ESA) satelliidid Maa orbiidile. Maad pildistati ja andmete läbitöötamisel selgus, et Maa on rohkem neeru või pikliku kartuli kujuline. Vaikse ookeani piirkonnas asub hiiglaslik lohk, mis on seletatav kokkupõrke haavaga.

Sumerid panid oma pärimused kirja Maa tekkimisest 6000-de aasta eest. Kuidas nad seda teadsid, see jääb mõistatuseks.

Kust tuli vesi Maale? Arvatakse, et kosmilise katastroofiga omandas Maa planeet Phaetoni vee. See kogunes Vaikse ookeani sügavasse nõkku ehk plahvatuse jälge. Osa veest aurustus ja moodustas ümber Maa veeaurust loori. Teooriate järgi püsis see veeuputusteni.

Maa oli hämaralt valgustatud ja alles pärast tiheda pilvkatte lagunemist võis näha Päikest, Kuud ja tähti. Palju sellest teooriast on tõestust leidnud piiblitlugudes.

Esialgelt Maa kukerpallitas päikesesüsteemis. Päeval ja aastal ei olnud ajalast kestvust. Seda tõestab vanade kultuurrahvaste kaootiline kalendriarvestus. See protsess võis kesta ajaarvamise vahetuseni 2007 aasta eest. Peale seda jäi Maa orbiit ühtlaseks ja muutumatuks.

Sumerite järgi Maa sündis vägivaldselt katastroofi tulemusena. Teised planeedid olid juba olemas, järelikult Maa on kõige noorem planeet.

Sumerite arvestuse järgi pidi eksisteerima kaks Päikest. Vanas Mesopotaamias on palju jooniseid kahe Päikesega. Teine Päike oli tundmatu planeet (X), mida sumerid nimetasid Nibirutiks. See tiirleb päikesesüsteemis väljavenitatud orbiidil ja pöördub iga 3600 aasta järel tagasi meie sisemisse päikesesüsteemi. Teadlased ei ole seda küll veel avastanud.

Selgub, et Maa ei pöörle oma telje ümber mitte ühtlaselt. 500 päeva jooksul aeglustub tema pöörlemiskiirus ühe sekundi võrra – 120000 aasta pärast võib maa seista ühe küljega Päikese poole nii nagu praegu Kuu Maa suhtes. Mida võib see tulevikus kaasa tuua, selle üle ei tohi lihtsalt mõelda. Järeldus on see, et elusorganismid enamuses hukuvad.

Järgneb...

**Lõpe Põhikooli
tublimad
I veerandil:**

2. klass
Melody Pöder
Siim Tammeaar

3. klass
Karin Mihklepp
Sander Trel

4. klass
Marii-Heleen Lohu
Mait Reinart
Gen Gnezdov
Karmo Kaljula
Madis Mihklepp

7. klass
Kelly Ardan
Karmen Käänik

9. klass
Hendrik Merihein

**Lõpe kooli ja lasteaia
jõulupidu**
21. detsembril
kell 17.00
Lõpe klubis

JÕULU-
PIDU

Koonga lasteaia
jõulupidu
19. detsembril
kell 15.30

Koonga kooli
jõulupidu
20. detsembril
kell 17.00

Jumalateenistused Mihkli koguduses

02.12	kell 11. ⁰⁰	I advendi jumalateenistus armulauaga. Laulab Paikuse segakoor Sireli
	kell 14. ⁰⁰	Palvetund Koonga raamatukogus
09.12	kell 15. ⁰⁰	II advendi jumalateenistus. Jutlustab misjonär Juha Väliaho
	kell 17. ⁰⁰	Ansambel Doxa kontsert pastoraadi saalis
16.12	kell 11. ⁰⁰	III advendi jumalateenistus armulauaga Laulab Varbla kultuurimaja naisansambel
	kell 14. ⁰⁰	Palvetund Koonga raamatukogus
23.12	kell 11. ⁰⁰	IV advendi jumalateenistus
24.12	kell 17. ⁰⁰	Jõuluõhtu jumalateenistus
25.12	kell 11. ⁰⁰	I jõulupüha jumalateenistus armulauaga. Peale jumalateenistust koguduse jõulupuu
30.12	kell 11. ⁰⁰	Jumalateenistus
31.12	kell 17. ⁰⁰	Vana-aastaõhtu jumalateenistus armulauaga
01.01	kell 11. ⁰⁰	Uusaasta jumalateenistus
06.01	kell 11. ⁰⁰	Kolmekuningapäeva jumalateenistus armulauaga

☎ 564 0300 ☎ 445 7599

Õnnitleme novembrikuu sünnipäevalapsi!

INNA OJADE	94
MIHKEL VÄLJAMÄE 22.11	92
HILDA PIILE	83
MIHKEL PÄRNA	81
ARTUR AIA	65
JUTA ROOSILEHT	65
HELGI TAMSALU	60
ENNO KARPOV	60
SILVER SEEGAR	55
MIHKEL PÕDER	55
VALENTINA LIIV	50
MAAJA BRANDT	50
JAROSLAV SEMKIV	50

Helgi Tamsalu 60

*Elu ei ole mitte need päevad,
mis mööda läevad,
vaid need, mis meelde jäävad.*

Õnnitleme!

Tiiu, Taimi, Elve, Malle,
Saima, Külli, Tiiu

Valentiina Liiv!

Õnnitleme juubeli puhul!

Endised töökaaslased
Oidremaa
lasteaed-alkkoolist

Jõuluõhtu jumalateenistus kirikus 24.12 kell 17.00

Advendikontserdid Mihkli kirikus

02.12 kell 11.00 Paikuse segakoor Sireli
09.12 kell 17.00 Pastoraadi saalis
Eesti Vabariik 90 "Kutse sünnipäevale"
Lääne – Nigula koguduse ansambel "Doxa"
16.12 kell 11.00 Varbla kultuurimaja naisansambel

Liliana ja Aigar!

Miski seob kaht südant,
mure ja rõõm ühendab!

Õnnitleme!

Oidremaa
naisselts

Otsin kliendile maamaja
või talukohta. Ootan pakkumisi
tel 442 7909, 505 0506.
Katrinn Aarma. PMC Kinnisvara.

MART LORENTS
07.11.1936-11.11.2007
HELMİ VÄLJAMÄE
13.03.1924-18.11.2007

Eesti Vabariigi 90. aastapäevale pühendatud
kontserdisari kihelkonnades:

**„Kutse sünnipäevale – kontsert
minu kihelkonnas“**

Pärnumaa

P 2. dets kell 15:00 Varbla kihelkonnas:
Varbla Püha Urbanuse kirikus esineb
Varbla Rahvamaja naisansambel Midrilind,
juhataja Ivi Kask

P 2. dets kell 16:00 Hanila kihelkonnas:
Virtsu põhikoolis esinevad kooli laululapsed
ja muusikakollektiivid

P 9. dets kell 11:00 Kihnus: Kihnu
Rahvamajas pärimusmuusika kontsert.
Esinevad Kulno Malva (akordion, torupill,
laul), Juhan Suits (torupill, parmupill, sarv,
laul) ja Ruslan Trochynskyi (tromboon,
duduk, laul)

**P 9. dets kell 12:00 Pärnu-Elisabeti
kihelkonnas:** Pärnu Kontserdimajas
esinevad Pärnumaa muusikakoolide
ansamblid ja orkestrid, Pärnu Kunstide
Maja rahvamuusikaansambel Cantelo,
eeslaulja Celia Roose

P 9. dets kell 17:00 Mihkli kihelkonnas:
Mihkli Miikaeli kirikus esineb ansambel
Doxa

P 9. dets kell 18:00 Tori kihelkonnas: Tori
Püha Jüri kirikus esinevad Viljandimaa
Kammerkoor, neidudekoor Argentum Vox,
Toomas Volli Laulustuudio, Raimondo
Laikre (laul), Tõnu Laikre (klaver), Benno
Aava (saksofon)

**P 9. dets kell 18:00 Tõstamaa
kihelkonnas:** Tõstamaa mõisas esinevad
Rebecca Kontus ja tšellokvartett C-JAM

**E 10. dets kell 18 Pärnu-Jaagupi
kihelkonnas:** Pärnu-Jakobi rahvamajas
esinevad Mari Kalkun (laul, akordion,
kannel, kitarr), Triin Norman (klaver, laul),
Tanel Kadalipp (kontrabass), Andres Alaru
(tšello)

N 13. dets kell 19:00 Vändra kihelkonnas:
Vändra rahvamajas esineb Jassi Zahharov

P 16. dets kell 13:00 Saarde kihelkonnas:
Saarde Katariina kirikus esinevad Kilingi-
Nõmme Muusikakooli õpilased

**P 16. dets kell 16:00 kell Audru
kihelkonnas:** Audru Püha Risti kirikus
Audru kiriku oreli taaspühitsemise kontsert-
jumalateenistus

**L 22. dets kell 18:00 Häädemeeste
kihelkonnas:** Häädemeeste muusikakoolis
"Exultate, jubilate". Esinevad Ludmilla
Kõrts (sopran), Tatjana Lepnurm (harf),
Henry-David Varema (tšello)

EESTI VABARIIGI JUUBELIAASTA

Spordimeistrid meie koolis

Esmaspäeval, 12.novembril, olid õpilased väga põnevil, sest välja oli kuulutatud, et toimub spordivõistlus tegevsporlaste juhendamisel. Peale kolmandat tundi jõudsidki kohale Allar Raja (1. koht EM - mehed U23, MM 3.koht 4-sel paarisarulisel, Pekingi olümpiapilet on tal juba taskus) ja Alo Kuslap (kaheksapaadi koosseisus noorte maailmameister). Nad tulid otse sõudeergomeetri võistlustelt, kus neil tuli läbida 6 km. Sportlased rääkisid oma treeningutest, tervislikust eluviisist, suitsetamise kahjulikust mõjust organismile ja sportlikele saavutustele. Ei ole mõtet trenni minna, kui oled suitsetanud, sest võhma ei jätku. Seda tõestasid ka võistlused. Päris pikalt võitsid need õpilased, kes ei suitseta. Sportlased soovitasid noortel trenni tulla ja jagasid oma kontaktandmeid.

Võistlused toimusid algklasside ja vanemate klasside õpilaste vahel. Kõik said alguses harjutada, pärast toimus ajapeale sõit. Väiksemad õpilased pidid läbima 100 meetrit ja suuremad 200 meetrit. Väiksemate tüdrukute hulgas käis tihe konkurents Anne- Liis Koppeli, Kätlin Miti ja Sirlu Leemanni vahel. Lõpuks võitis Sirlu. Väiksematest poistest konkureerisid esikohale Siim Siimer ja Johannes Aksberg. Finaalis, kus tuli läbida 150 meetrit, jäi peale Johannes. Suurematest tüdrukutest olid tublimad Triin Palm, Genely Paabut ja võitjaksosutunud Triin Nõmm. Suurematest poistest olid väga võrdsed Taavi Kappak, Siim Nõmm ja Oliver Kappak. Finaali võitis Oliver. Parimad said auhinnaks tervisliku snäki ja mis kõige tähtsam - diplomi sportlaste allkirjadega. Lapsed olid kõik väga rahul.

Koonga kool

Issi, issi sa oled mulle kallid...

... laulsid mudilased 8. novembril Lõpe klubis. Toimus algklasside ja lasteaia ühine isadepäeva pidu.

Kohale oli tulnud palju isasid, lisaks ka vanaisasid. Peoliste koguarvuks sai lausa 80! Lisaks lauludele olid kavas sportlikud lõbusad jooksumängud, kus isad-vanaisad laste ergutuskoori saatel mõõtu võtsid. Väikese inimese jaoks oli kõige osavam ikka talle kallid inimene, lõppes võistlus siis kuidas ta lõppes. Tulemus ei olnudki oluline koos isadega lasti hea maitsta kringlil, seejärel mindi taas üheskoos ringi tantsima- mängima. Ikka väike käsi suures peos.

Algklassid olid selleks toredaks päevaks selgeks õppinud ka vahva näidendi, mis koosviibijatele ette mängiti.

Eriti head meelt teeb see, et isad-vanaisad leiavad aega koos lastega toredasti aega veeta. Kasvades on südamel soe meenutada neid toredaid hetki ikka koos.

Lõpe lasteaia õpetaja Liivi Ojamets

Kadritrall Lõpe koolis

22.novembri hommikul selgus, et kooli olid jõudnud ainult Kadrid. Teadagi, oli ju Kadripäev. Koolipere oli riietunud Kadrideks ja õpetaja Sirje kadriemaks. Kadrihanigi oli laste seltsis ja selleks oli Aale.

Hani kontrollis laste lugemisostkust ja selgus, et Lõpe kooli lapsed oskavad päris hästi lugeda. Tublidele Kadridele anti magusat kadriuitsa, sest see toob õnne.

Lasteaiaõpetajad Liivi ja Maire tutvustasid kadripäeva kombeid. Seejärel aitas pererahvas valmistada ja mähkida kadrititte. Pereema Mare läbis edukalt vokitallamiseksami.

Koos tuletasime meelde vanu Eesti rahvamänge ja -tantsu.

Kõik Kadrid olid sel päeval toredad, aga kõige kadrilikumad riietuses oli Madis ja Karin Mikklepp, kelle riided olid pärit vanavanaema veimevakast.

Tõsiselt teeb rõõmu see, et meie õpilased tulevad alati kaasa koolis toimuvate üritustega.

Lõpe kool

22. detsembril kell 20.00
Lõpe klubis

JÕULUPIDU

